

Intro til FN's traktat for menneskerettigheder og erhverv

Resume

- En bindende traktat kan sikre ofre for menneskerettighedskrænkelser en betydelig øget retssikkerhed, og være med til at forpligte virksomheder på deres sociale ansvar.
- EU's primære modargumenter under forrige forhandlingsrunde er blevet imødekommet af det nye udkast.
- Danmark bør engagere sig konstruktivt ved næste samling i oktober, for at sikre en effektiv traktat, der samtidig skaber et stabilt forretningsmiljø for danske virksomheder.
- Danmark bør være til stede under samlingen, og advokere aktivt over for EEAS og EU's medlemslande.

1. Forhandlingsmandat og processen

I 2014 nedsatte et flertal af landene i FN's menneskerettighedsråd en arbejdsgruppe, der skal udvikle en bindende traktat for menneskerettigheder og transnationale virksomheder. Traktaten skal holde transnationale virksomheder ansvarlige for krænkelse af menneskerettigheder i hele virksomhedens værdikæde, dvs. inklusiv samtlige underleverandører. I dag kan dette ikke lade sig gøre, fordi transnationale virksomheder opererer i det man kan kalde et juridisk vakuum, hvor en virksomhed med sæde i Danmark, ikke er ansvarlig for dens datterselskaber, som hører under anden lovgivning i et andet land, og mere generelt ikke er ansvarlig for underleverandører, der indgår i værdikæden.

Siden arbejdsgruppen blev nedsat er der blevet afholdt fire forhandlingsrunder, og den femte finder sted i Genève d. 14-18. oktober 2019.

2. First Draft

Ved den seneste forhandlingsrunde tegnede der sig et klart mønster, hvor lande i Syd bakker op om traktaten, mens lande i Nord modarbejder den, herunder EU-landene og Danmark. EU's primære modargument (som også fremgik af samrådet med Anders Samuelsen sidste oktober) var, at traktaten er diskriminerende overfor de transnationale virksomheder, fordi den ikke også dækker de virksomheder, der kun opererer nationalt. Ligeledes kritiserede man, at traktaten ikke byggede på *United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights (UNGPs)*.

Begge dele har imidlertid ændret sig med det nyeste traktatudkast, der skal forhandles om til oktober, således at traktaten nu dækker alle typer virksomheder, og ikke kun de transnationale, og ligeledes i tråd med UNGPs fastholder fokus på at stater er ansvarlige for at afbøde menneskerettighedskrænkelser.

Traktaten pålægger for det første staterne at indføre lovpligtig due diligence for virksomheder med base i landet.¹ Det betyder altså, at virksomheder skal identificere, forebygge og afbøde menneskerettighedskrænkelser. For det andet vil traktaten gøre det muligt for ofrene at sagsøge virksomheder både i det land, hvor krænkelsen finder sted, og i det land, hvor virksomheden har base. Det betyder f.eks., at skibsophuggerne i Bangladesh skal kunne sagsøge Mærsk ved en

---

¹ Se B 82, Samling 2018-19 (1. samling) for et beslutningsforslag om lovpligtig due diligence i Danmark.

dansk domstol, og at Mærsk skal kunne tvinges til at betale kompensation.² For det tredje opretter traktaten en fond, der skal give finansiel og juridisk støtte til at ofre har mulighed for at føre sager.

3. Vores position

Sammen med civilsamfunds- og NGO-partnere verden over mener vi, at følgende er nødvendigt:

- Klare bestemmelser for hvilken jurisdiktion og hvilken anvendelig lov, der gør sig gældende i sager af transnational karakter.
- En mulighed for at bryde den såkaldte "corporate veil" (fraværet af ansvar på tværs af grænsen mellem datter- og moderselskab) i sager, der handler om potentielle menneskerettighedsbrud. F.eks. ved at holde virksomheder til ansvar under dets hjemlands lov for mangelfuld rettidig omhu (due diligence).
- Direkte forpligtelser for transnationale virksomheder, der pålægger dem ikke at krænke menneskerettigheder.
- En multilateral institution med myndighed for at undersøge sager om erhvervsrelaterede menneskerettighedskrænkelser — ideelt også en institution med direkte dømmende magt.
- En eksplicit forrang over handels- og investeringsaftaler.

4. Hvorfor bør Danmark engagere sig i forhandlingerne?

- En bindende traktat kan sikre ofre for menneskerettighedskrænkelser en betydelig øget retssikkerhed, og være med til at forpligte virksomheder på deres sociale ansvar.
- Ved at sidde tidligt med rundt forhandlingsbordet har Danmark mulighed for at forme indholdet for traktaten og sikre, at traktaten skaber et stabilt forretningsmiljø for danske virksomheder med aktiviteter i udlandet.
- 600.000 europæiske borgere har skrevet under og støttet traktaten.³

5. Hvad ønsker vi af Danmark?

- Internt i møder med EU's udenrigstjeneste (European External Action Service) og blandt EU's medlemsstater bør Danmark advokere for, at EU deltager aktivt i forhandlingerne, og at der påbegyndes arbejde for en substantiel, fælleseuropæisk position.
- Vi henviser til, at flere EU-institutioner allerede har offentliggjort positioner om traktaten.⁴

Nikolaj Kornbech
NOAH Friends of the Earth Denmark

Johan Aagaard Hagemann
Global Aktion

København, 26. september 2019

² DanWatch, "Mærsk og det livsfarlige affald i Bangladesh", <https://old.danwatch.dk/undersogelse/maersk-og-det-farlige-affald-i-bangladesh/>

³ <https://www.stopisds.dk>

⁴ Europa-Parlamentet: http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/B-8-2018-0443_DA.html Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg: <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/binding-un-agreement-business-and-human-rights-own-initiative-opinion>